

Oponentský posudek diplomové práce

Vladimíra Šlancová:

Náboženská obec Církve československé husitské z perspektivy diakonické a pastorační služby

Výzkum specifických aspektů života konkrétního místního společenství je důležitou součástí praktické teologie. Autorka zvolila aspekty dva, které bývají ne vždy snadno oddělitelné – pastorační a diakonii. Nechce však zůstat u pouhého popisu, nýbrž se zaměřit na možnosti a spolupráci jak ekumenickou, tak mimocírkevní v dané lokalitě.

V úvodní části autorka zevrubně, a snad až příliš podrobně vysvětluje svoji motivaci k danému tématu. Soustřeďuje se především na oblast diakonické služby, která občas splývá s pastorační (14). Podobné vysvětlení napomáhá čtenáři pochopit, z jakých předpokladů autorka k tématu přistupuje. Nedomnívám se však, že by do Úvodu patřily již uvedené pokusy rovnou definovat základní užívané pojmy. Autorka pak navazuje představením postupu, metody a cílů práce.

K tomu zvolila jasnou a logickou strukturu: představuje základní rámec, resp. kontext diakonické a pastorační práce místního společenství CČSH. Východiskem jsou dějiny CČSH, přičemž jedním z hledisek je právě „společenská angažovanost“ (16), resp. důraz na ekumenicitu (např. 26n). Autorka pročetla řadu autentických dokumentů uvedené církve, což je důležité pro pochopení, jak církev chápe sebe samou. Objevují se klíčoví autoři generace starší (Trtík, Sázava, Salajka, Rutrle) i generace současné. Je dobré, že diplomantka doplňuje tyto výklady o pojetí autorů jiných konfesí (např. Lochman, Filipi, Martinek).

V dalším se autorka již soustřeďuje na důležitý pojem „náboženská obec“ (28nn), kde se základním způsobem realizuje křesťanství (28). I zde uvádí základní církevní dokumenty, aby osvětlila funkci obcí, ale především důraz na rozmanité podoby služby. Není bez zajímavosti, že jednotlivé náboženské obce se „některými prvky blížily kongregačním společenstvím“ (29), aby naplnily základní poslání v daném společenském a sociálním kontextu. Ostatně CČSH je známa právě svými důrazy na působení v oblasti kulturní, společenské, případně politické (33) a dialog s nečleny, s okolím obce v dané lokalitě patří od počátku k charakteristickým znakům (33n).

Diakonii považuje diplomantka ve shodě se současnou praktickou teologií za „základní realizační prvek církve“ (35), a proto je oprávněné se ptát, jak byl uplatňován i v této moderní církvi. Rozhodně je zajímavé, že CČSH zdůrazňuje propojení diakonie a misie, čemuž autorka věnuje kritickou pozornost (44). Trochu nejasné zůstává, proč toto spojení je zdůrazňováno, když na druhé straně se diakonie nemá stát „nástrojem k přivádění lidí do církve“ (44). Ale to by autorka mohla přesněji vysvětlit při obhajobě.

I pojetí pastorační služby uvádí autorka na základě autorů a vnitřních dokumentů CČSH. Důraz je kladen na jedince v rámci společenství církve, pastorační služba může konat jen ten, kdo je Kristem „vnitřně povolán k této službě“ (47). Základní metodou pastorační služby je rozhovor, ale do oblasti pastorační péče patří i bohoslužby, modlitba, zpěv, jakož i rozmanité sborové aktivity, podporující život ve společenství (49). Nutno říci, že jen velmi pracně hledá autorka uplatnění pastorační služby v mimocírkevním prostředí, zmiňuje ji v souvislosti s náboženskou výchovou a sociální prací. Zde užívá náhle pojmu „duchovní péče“, která zahrnuje péči individuální,

skupinovou „včetně péče o veřejný a politický život“ (51). Tyto jemné posuny a rozdíly by autorka mohla přesněji vysvětlit při obhajobě.

Empirický výzkum (od str. 57) se již soustřeďuje na „klíčové aspekty sborové diakonie a pastorační služby“ v konkrétní obci CČSH a pokouší se zjistit, „jakým způsobem probíhá v této oblasti spolupráce... s okolním společenským prostředím“ (57). A to jak v ohledu ekumenickém, tak v rámci komunity města obecně. V rámci diskuze autorka potvrzuje v obecné rovině souhlas mezi praxí a tím, co zjistila při teoretické přípravě. Jen velmi decentně poukazuje na to, že sice existuje úsilí o spolupráci v rámci města, ale neseťkává se s úspěchem (93). Kriticky poznamenává, že by tato situace vyžadovala „určitou reflexi“. Při obhajobě by autorka mohla tuto reflexi o něco konkrétněji naznačit.

Přínosné jsou úvahy nad tím, proč v dané náboženské obci se sborová diakonie nekoná, jakkoli její členové na úrovni deklaratorní ji považují za službu, „která k církvi neodmyslitelně patří“ (94). Zdá se, že spíše se čeká na impuls zvenčí, ale vlastní iniciativa se nevyvíjí. Autorka nachází důvod v „nízké motivaci“ a chybějící spolupráci mezi členy obce (tamtéž). V čem by tato motivace konkrétně spočívala, autorka blíže nespecifikuje. Ale může tak učinit při obhajobě. Pastorační péče je – jak se autorka od počátku domnívala – vsutku propojená s diakonickou službou, děje se spíše individuálně, bez většího konceptu. Přesto autorka vyslovuje souhlas s tím, jak vnímají svoji obec místní členové – jako otevřenou (97). Což dokládá řada jiných společenských aktivit.

V závěru autorka znovu opakuje, že sledování oblasti diakonické a pastorační práce ji přivedlo k tomu, že v dané obci tyto činnosti splývají (99). To by znamenalo, že diakonická dimenze nechybí. Nebo opravdu chybí? To je poněkud nejasné. Při obhajobě by mohla diplomantka tedy podrobněji vylíčit, jaké závěry z jejího pozorování diakonické a pastorační činnosti plynou, a to s ohledem na zmiňované základní „realizační prvky církve“, kde je zmíněna diakonie, ale již nikoli pastore. Jak to vysvětlit? Ale je možno dále zvažovat, co to znamená pro praxi církve obecně, tak případně pro obor praktické teologie či specificky pro obor diakoniky, jak se pěstuje na ETF.

Autorka zpracovala množství autentických zdrojů z oblasti CČSH, které konfrontovala s ostatní literaturou českou i cizojazyčnou. Pokusila se o definice pojmů a po diskuzi vyslovit konkrétní poznatky a závěry. Jen velmi opatrně, možná až příliš opatrně se dopouští kritického hodnocení. Tím vším naplňuje požadavky na diplomovou práci. Po formální stránce nelze mnoho vyčítat, snad jen poněkud rozvláčný styl v Úvodu, drobné nedostatky v interpunkci (čárky ve větách), psaní Michaela Martinka v poznámkách pod čarou (nikoliv v bibliografickém seznamu) s dlouhým „í“ a obvyklou nectností počítačové sazby – opuštěná slova na konci odstavce.

Práci rád doporučuji k obhajobě, hodnocení navrhuji na stupni B.

Ladislav Beneš, Dr.
Katedra praktické teologie UK ETF

V Praze 9. 9. 2019